

наслідки останньої, але свідомо утримується від повідомлення відповідних державних органів.

Заздалегідь необіцяне потурання злочину, на відміну від попередніх видів причетності, характеризується формою вини у виді умислу та необережності. Наприклад, в службові обов'язки співробітників патрульно-постової служби входить патрулювання окремо взятого для охорони громадського порядку район міста. Іноді бувають випадки, коли деякі з екіпажів дозволяють собі нести службу не належним чином, це може бути гучна музика в патрульній машині, не повний об'їзд всієї території і т.д. У такому випадку службовці можуть і пропустити якусь подію, хоча могли передбачити можливість настання суспільно небезпечних наслідків своїх дій. Або ж спостерігаючи, що в погано освітленій частині вулиці відбувається якась подія, наприклад – гучне з'ясування стосунків між особами в стані алкогольного сп'яніння, але при цьому вирішують не втручатися в хід подій, таким чином здійснюючи потурання злочину (наприклад, між цими особами відбудеться бійка чи крадіжка майна). Зазвичай такі дії кваліфікуються як службова недбалість, тобто можемо вести мову про вчинення службового потурання злочину.

Отже, форма вини при вчиненні заздалегідь необіцяного потурання злочину може бути як у виді умислу, так і необережності (злочинна самопевненість чи злочинна недбалість).

Відтак, небезпечність осіб, причетних до злочину, полягає в тому, що, потураючи його здійсненню або допомагаючи злочинцеві в прихованні злочину, ці особи нейтралізують діяльність правоохоронних органів у розкритті злочину. Можемо зробити висновок про те, що діяння причетної до злочину особи можливе як умисне, так і необережне, в залежності від того, який саме вид причетності має місце. Вірне встановлення такої обставини має практичне значення для кваліфікації та застосування заходів кримінально-правового впливу.

Дробот О. В.

Національна академія прокуратури України, здобувач

СТАНОВЛЕННЯ МИРОВОЇ ЮСТИЦІЇ В КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ НІМЕЧЧИНИ

Дослідження будь-яких інститутів кримінального правосуддя сучасності необхідно розпочинати з передумов його становлення. Адже лише історичний підхід дасть змогу виявити закономірні тенденції розвитку різних інститутів судочинства сьогодення (Калиновский К. Б. Уголовный процесс современных зарубежных государств. 2000, с. 4).

Так становлення мирової юстиції в Німеччині розпочинається у часи коли в цій країні існували народні зібрання вільних людей та рабів, саме зібрання вільних людей називалося тоді «Народне віче», які обирали ста-

рійшин –стародавня назва яких була «Графѣ», що розглядали маловажні справи в цій громаді. У подальшому влада територіальних громад в Німеччині була замінена на владу короля, що утворила суд «тундинговъ», до компетенції якого перейшов обов'язок розглядати маловажні справи. Особливістю діяльності суддів «тундинговъ» було те, що збиралися вони рідко, а їхні рішення оскарженню не підлягали (Гартунг Н. История уголовного судопроизводства и судоустройства Франции, Англии, Германии и России. 1868, с. 26-28).

Наступною історичною згадкою про ознаки мирової юстиції в цій країні є період XVIII сторіччя, коли всі суди першої інстанції Німеччини були прообразами мирових судів. Адже всі вони одноособово розглядали цивільні та кримінальні справи, де призначалися малозначні покарання. Однак, якщо ці судді проводили попереднє слідство, то першою інстанцією з розгляду малозначних злочинів були вже суди другої інстанції, які водночас були апеляційною інстанцією для рішень, постановлених одноособово суддею (Миттермайер К. Ю. А. Законодательство и юридическая практика, въ нов. йшемъ ихъ развитіи, въ отношеніи къ уголовному судопроизводству. 1864, с. 111).

При цьому цих мирових суддів називали судьями земських судів, які розглядали малозначні обвинувачення в сумарному порядку та одноособово (Бостан Л. М., Бостан С. К. Історія держави і права зарубіжних країн. 2008, с. 227).

Тобто, як бачимо, мирова юстиція для Німеччини не є чимось новим, оскільки відомості про ознаки її існування стосуються ще давнини. На нашу думку, це посприяло також і тому, що в подальшому в кримінальному правосудді цієї країни дана юстиція не тільки збереглася, а й продовжила свій розвиток.

Зокрема, подальше дослідження розвитку мирової юстиції в Німеччині стосується вже прийняття 27 січня 1877 року Статуту судових установлень Німеччини (далі – ССУ Німеччини), а 1 лютого 1877 року – Статуту кримінального судочинства (далі – СКС Німеччини), які ведені в дію ще у 1879 році. При цьому, зазначають численні дослідники, основні положення даної реформи в сфері кримінального судочинства, із змінами 1924, 1950, 1964, 1975, 1987 р.р., діють і до сьогодні (Гуценко К. Ф. Уголовный процесс западных государств. 2001, с. 9, 392, 393; Калининский К. Б. Уголовный процесс современных зарубежных государств. 2000, с. 16; Молдован А. В. Кримінальний процес: Україна, ФРН, Франція, Англія, США. 2005, с. 29-30).

Першу характеристика мирової юстиції Німеччини після проведеної реформи вказує на те, що досліджувана нами юстиція була представлена в шеффенському (дільничному) суді, де справи меншої важливості (проступки) розглядалися за спрощеною процедурою одноособово судьями.

При цьому сам порядок спрощеного розгляду стосувався не лише судового провадження, а й досудового розслідування. Адже суть розгляду справи в спрощеному порядку, передбачала можливість її розглядати навіть без проведення попереднього слідства чи навіть без наявності в письмовому вигляді обвинувального акта. Крім того, якщо обставини вчинення проступку не є складаними, а винуватість особи очевидна та доказується достовірними доказами, прокурор на підставі ст.ст. 447-452 СКС Німеччини міг запропонувати таким суддям взагалі розглянути справу без судового розгляду, якщо цього не вимагатиме обвинувачений (Муравьев Н. В. Прокурорский надзор в его устройстве и деятельности. 1889, с. 307-308; Калиновский К. Б. Уголовный процесс современных зарубежных государств. 2000, с. 16; Молдован А. В. Кримінальний процес: Україна, ФРН, Франція, Англія, США. 2005, с. 121).

Іншими особливостями діяльності мирової юстиції було те, що обов'язковою умовою початку провадження по маловажних справах є наявність передусім скарги потерпілої особи, за винятком проступків, що посягали на інтереси суспільства. Щодо справ, які були підсудні цим судам, то ними були: 1) всі правопорушення; 2) проступки, за які передбачена відповідальність за законом не більше трьох місяців ув'язнення; 3) корисні майнові проступки, якщо вартість викраденого не перевищує 25 марок – по таких проступках суддя не обмежувався взагалі у виді покарання; 4) інші проступки, за які передбачено покарання понад три місяці тюремного ув'язнення, але якщо вони передані Земським судом на розгляд шеффенському (дільничному) суду, у зв'язку з тим, що по даній справі можливо призначити менше покарання, тобто в межах повноважень шеффенського (дільничного) суду; 5) всі справи приватного обвинувачення; 6) з 1908 року всі справи стосовно осіб, яким не виповнилося 18 років. За винятком особливо небезпечних справ, що були підсудні одразу Земському суду. У зв'язку з цим до таких суддів як додаткова вимога висувалась наявність педагогічного досвіду (Фойницький І. Я. Курс уголовного судопроизводства. Т. 2. 1899, с. 28, 89-90, 120, 485).

Про подальший розвиток мирової юстиції в Німеччині можна судити, проаналізувавши зміни в кримінальному процесі цієї країни, а саме прийнятий 26 червня 1968 року Закон «Про внесення змін в кримінальне право», що запровадив принцип доцільності кримінального переслідування, згідно з яким прокурору надано право відмовитися від кримінального переслідування у справах про малозначні кримінально-карані злочини (Гуценко К. Ф. Уголовный процесс западных государств. 2001, с. 390).

При цьому із внесенням 9 травня 1975 року змін в судову систему Німеччини, що діють і до сьогодні, мирова юстиція в цій країні зберегла своє значення та існування (Гуценко К. Ф. Уголовный процесс западных государств. 2001, с. 430).